

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Łód mycki po zoki - zarys pola nazw ubioru w gwarze śląskiej

Author: Alicja Bronder, Magdalena Wojtyka

Citation style: Bronder Alicja , Wojtyka Magdalena . (2019). Łód mycki po zoki - zarys pola nazw ubioru w gwarze śląskiej. W: W. Wilczek (red.), "Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii. T. 7" (S. 69-82). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Łód mycki po zoki – zarys pola nazw ubioru w gwarze śląskiej

ALICJA BRONDER, MAGDALENA WOJTYKA
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Codziennosc nieraz bywa nużaca. Ten sam zbiór obowiązków, powinności, te same przyzwyczajenia, rytuały potrafią unieważliwić na otaczającą rzeczywistość. Podobne zjawisko dostrzec można w odniesieniu do codzienności i związanego z nią (wyrażającego ją) języka – nader często okazują się one tak oczywiste, że niedostrzegalne, również w refleksji lingwistycznej. Jednak bez owych podstaw niemożliwa stałaby się komunikacja, wszak elementarnym jej zadaniem jest oddawanie istoty otaczającego świata.

Elementom rzeczywistości, stanowiącym podstawę codzienności, towarzyszy wyspecjalizowana leksyka, pełniaca szereg funkcji: od nominalnej po kategoryzującą i interpretującą poszczególne obiekty. Przykładem dobrze oddającym omawiane zjawisko, bo dosłownie najbliższym człowiekowi, może stać się słownictwo z pola semantycznego UBRANIE. Szczególnie interesująco wygląda ono w ujęciu dialektalnym – przyjęcie perspektywy lokalnej, uwzględniającej przemiany i kształtowanie się w czasie leksyki na danym obszarze etnicznym, umożliwia wskazanie tendencji rozwoju danego języka i równocześnie stanu mentalności wybranej grupy społecznej. Przykładem tak prowadzonej refleksji jest słownictwo związane z pojęciem *ubranie*, pochodzące z dialektu śląskiego.

Aspekt teoretyczny i charakterystyka materiału

Przydatną metodologią w rozważaniach nad słowotwórstwem okazuje się teoria pól leksykalno-semantycznych. Założeniem teorii pól semantycznych jest rezygnacja z analizy znaczenia pojedynczych wyrazów na rzecz badań całych grup leksykalnych (Miodunka, 1980; Tokarski, 1984). Jak zauważa Ryszard Tokarski, pole semantyczne to zbiór wyrazów powiązanych wspólnym znaczeniem, między którymi istnieją określone odniesienia znaczeniowe (Tokarski, 1984). W niniejszym artykule zastosowano jedynie elementy tej metody, które umożliwiają odpowiedni podział zebranej leksyki oraz przedstawienie historii poszczególnych wyrazów i relacji, jakie zachodziły między nimi w ciągu wieków.

Istotę prezentowanych w niniejszym szkicu rozważań stanowi leksyka dialektu śląskiego dotycząca pola semantycznego UBRANIE. Została ona wyekscerpowana przede wszystkim z materiału słownikowego, zarówno słowników gwary śląskiej (m.in. Czajkowski i in., red., 1996; Wyderka, red., 2000–2015; Roczniok, 2007–2010), jak i internetowych (np. <http://www.slownikslaski.pl>; <http://www.gornyslask.net.pl/sprawy/slowniczek-gwary-slaskiej>). Tak zgromadzony zasób umożliwił relatywnie zróżnicowane spojrzenie na leksykę – wydaje się zasadne uznanie dostępnych wydawnictw naukowych za źródła poświadczające dłuższe, ustabilizowane występowanie danej jednostki w języku (wszak prace słownikowe opierają się na materiale przede wszystkim tekstowym, co w odniesieniu do dialektu oznacza z założenia jego historyczny charakter). Przywołane słowniki internetowe, często powstałe z inicjatywy osób niezwiązanych ze środowiskiem lingwistycznym, obrazują zaś przemiany językowe, jakim ulega centralne dla rozważań słownictwo.

Lonty ze starygo szranku – charakterystyka pola

Zebrany materiał liczy 150 leksemów odnotowanych w jednym bądź w kilku źródłach. Za pomocą kryterium semantycznego zgromadzona leksyka została podzielona na wyselekcjonowane podpola. W obrębie tych kręgów semantycznych przeprowadzona zostanie dalsza analiza.

Wśród słownictwa śląskiego związanego z pojęciem *ubranie* wskazać można pole nadrzędne, gromadzące leksemy hiperonimiczne. Ich udział w zgromadzonym materiale jest niewielki, zawiera zaledwie 3 jednostki (2% całego materiału), jednakże należy zwrócić uwagę na pełnione przez nie funkcje. Słowo *łobleczynie/obleczyne*, z wariantami słowotwórczymi *obleczy/oblecze/oblyczki*, jako jedyne wydaje się określać zbiór *ubranie* z nacechowaniem neutralnym. Pozostałe leksemy, tj. *łachy* oraz *lonty*, słowniki gwarowe opatrują kwalifikatorem pejoratywnym. Również konteksty użycia wskazują na różnice: *łobleczyne* pojawia się w odniesieniu do ubrania odświętnego, zadbanego, zaś *łachy* czy *lonty* odnoszą się do niestarannego, także roboczego stroju. Być może wiąże się to zarówno z tradycyjnym stereotypowym obrazem Ślązaka jako osoby wyznającej etos pracy, jak i z charakterystyką terenu Śląska jako miejsca ze znacznie rozwiniętym przemysłem.

Pochodzenie przywołanych leksemów nie jest pewne, dostępne źródła nie pozwalają na ich jednoznaczne ustalenie. Słowo *lonty* nie wydaje się przejrzyste pod względem słowotwórczym czy etymologicznym. Pewne związki sugerować może niemiecki leksem *die Lumpen* 'szmata' – być może *lonty* są wynikiem zmian fonetycznych (*lompy* – *lonty*). Weryfikacja tej hipotezy wymagałaby jednak głębszych badań.

Największą część zgromadzonego materiału stanowią wyrazy hiponimiczne względem zaprezentowanych leksemów. Najliczniejszą reprezentację ma pole nazw ubrań wierzchnich. W jego obręb wchodzi 116 jednostek, co stanowi ponad 77% całości zebranego materiału. Ze względu na liczebność i wewnętrzne zróżnicowanie, pole to zostało dodatkowo podzielone na mniejsze katego-

rie. Pierwszą z nich jest podpole nazw ogólnych, w zakres których wchodzi leksemy służące nazwaniu podstawowych części garderoby, takich jak: spodnie, koszula, kurtka, płaszcz itp. Większość z tych nazw ma swoje korzenie w języku niemieckim, są to przede wszystkim germanizmy dostosowane do polskiej fleksji oraz do śląskiego systemu fonetycznego, np.:

- *westa* 'kamizelka' – *die Weste* 'kamizelka';
- *rok* 'spódnica' – *die Rock* 'spódnica';
- *mantel* 'płaszcz' – *der Mantel* 'płaszcz';
- *ancug* 'garnitur, ubranie' – *der Anzug* 'garnitur, ubranie'.

W zebranych materiale odnotowano również leksemy zaczerpnięte z ogólnego języka polskiego. Są one zazwyczaj zbliżone do polskich leksemów, różnią się najczęściej zmodyfikowaną, dostosowaną do śląszczyzny fonetyką. Adekwatnym przykładem może być słowo *cwiter* oznaczające sweter, a także jego warianty, np. *cwiter* z *golfym* 'golf'. Podobny charakter ma leksem *kabot* określający marynarkę. Słowo to może pochodzić od staropolskiego określenia *kabat*, definiowanego jako 'dawne nakrycie wierzchnie'. Staropolskie pochodzenie może mieć również wyraz *kiecka*, która jest śląskim odpowiednikiem polskiej spódnicy.

W podpolu nazw ogólnych odnotowano także dwa eponimy. Pierwszym z nich jest leksem *manczestery*, oznaczający spodnie sztruksowe. Słowo to zostało utworzone najpewniej od nazwy miasta w Wielkiej Brytanii, tj. Manchesteru. Drugi przykład to wyraz *teksasy* definiowany jako 'spodnie dżinsowe'. Nazwa ta pochodzi od amerykańskiego stanu Teksas, a jej przeniesienie na określenie spodni może być powiązane z kulturą popularną, tj. z westernami, których bohaterowie nosili, co ciekawe, spodnie dżinsowe.

W polu nazw ubrań wierzchnich odnotowano również leksykę służącą do określenia ubrań roboczych. Są to przede wszystkim germanizmy oparte o niemieckie słowo *die Arbeit* oznaczające pracę. Przykłady to: *arbajt*, a także leksem *arbajtancug*, który jest złożeniem dwóch rzeczowników – *arbeit* 'praca' oraz *anzug* 'ubranie'.

Trzy leksemy odnoszą się natomiast do ubrań dziecięcych. Są to wyrazy: *hazuka*, *hazuczka*, *jakielka*. Według SBR¹ leksem *hazuka*, oznaczający szatę, to zapożyczenie z języka czeskiego bądź niemieckiego, trudno jednak wskazać jego pewną etymologię. Takiej trudności nie ma w przypadku słowa *jakielka*, które jest zdrobnieniem od leksemu *jakla*, będącego zapożyczeniem z niem. *die Jacke* 'kurtka'.

W polu nazw ubrań wierzchnich odnotowano 17 określeń służących do nazwania nakryć głowy. Podobnie jak w przypadku poprzednich kategorii, także w tym podpolu dominują germanizmy, takie jak *mycka* 'czapka' – niem. *die Mütze*, *hut* 'kapelusz' – niem. *der Hut*, *bergmanka* 'czapka górnicza' – niem. *der Bergmann* 'górnik'. Wśród zgromadzonej leksyki odnotowano także słowa polskie dostosowane do śląskiej wymowy, np. *czopka*, jak również warianty wymienionych leksemów – *czopka z szyldkiym* 'czapka z daszkiem', *bombelmyca* 'czapka z pomponem', *cypelmyca* 'czapka z antenką lub pomponem'.

Licznie reprezentowana jest również leksyka związana z nazwami obuwia. Z badanych źródeł wyekscerpowano 27 takich leksemów. Warto zwrócić uwagę na słowo *szczewiki*, które pochodzi od leksemu *trzewiki* (widoczna alternacja grupy spółgłoskowej *trz* : *szcz*). *Szczewiki* notowane są w większości źródeł, często również w zmodyfikowanych wariantach, np. *szczewiki na kromflekach* 'buty na obcasach', *szczewiki do ćwiczynio* 'tenisówki'. W zebranej leksyce występują również nazwy, które utworzone zostały od materiału służącego do produkcji danego obuwia. Są to np. *filcoki* 'papcie z filcu', *gumioki* 'kalosze, buty gumowe'. Liczną grupę stanowią także germanizmy, takie jak: *szuły* 'buty' – niem. *die Schuhe*, *zandale* 'sandały' – niem. *die Sandalen*, *lakszuły* 'lakierki' – niem. *die Lack* + *die Schuhe*, *halbki* 'półbuty' – niem. *die Halb* 'połowa'.

Ważną częścią leksyki skupionej w polu nazw ubrań wierzchnich stanowi słownictwo służące nazwaniu dodatków odzieżowych. Są to przede wszystkim śląskie odpowiedniki takich słów jak: *rękawiczki*, *krawat*, *szelki*, *kokardy*. Część z tych określeń to ger-

¹ Skrót objaśniony w *Źródłach* na końcu artykułu.

manizmy, np. *handszuty* 'rękawice robocze' – niem. *die Hand* + *die Schuhe*, *hożyntrygi* 'szelki' – niem. *die Hose* 'spodnie' + *tragen* 'nosić', *szlips* 'krawat' – niem. *der Schlips*. Liczne są również wyrazy pochodzenia rodzimego, dopasowane jedynie do śląskiej wymowy, np. *posek* 'pasek', *rynkawiczki* 'rękawiczki'.

Ostatnim polem dotyczącym pojęcia *ubranie*, wyróżnionym w niniejszych rozważaniach, jest pole: nazwy bielizny. Jego udział w materiale badawczym plasuje się na poziomie 20% (30 leksemów), co wydaje się naturalne dla obszaru związanego z ubiorem. Wśród omawianego słownictwa wskazać można pewne podpola:

- nazwy pochodzenia polskiego – słowa te nie różnią się od swoich odpowiedników w języku ogólnopolskim, czasem jedynie zauważalna staje się odmienna, śląska wymowa. Przykładami mogą być: *strój kompielowy dwuczyńskiowy*, *babski majtki*, *nocno koszula*, *podkoszulka*, *pończochy*;
- nazwy pochodzenia niemieckiego – leksemy należące do tego podpola są oczywiście germanizmami, które jednak najczęściej dostosowane są do polskiej fleksji oraz śląskiego systemu fonetycznego. Wśród nich wskazać można np.:
 - *fuzekle* 'skarpetki' – związane z *der Fuss* 'stopa';
 - *unterhouzy/unterhoży* 'kalesony' – stanowiące złożenie *unter* 'pod' oraz *die Hose* 'spodnie'; złożenie stosunkowo czytelne – „coś pod spodniami”;
 - *zoki* 'skarpetki' – niem. *die Socken* 'skarpetki';
 - *badki/batki* 'kąpielówki, majtki' – nawiązujące do *baden* 'kąpać się', *das Bad* 'kąpiel'; leksem w znaczeniu 'kąpielówki' jest oczywiście, jednak opatrzony semantyką 'majtki' stanowi przeniesienie przez styczność i podobieństwo;
 - *badyhouzy/badyhoży* 'kąpielówki' – będące złożeniem *baden* 'kąpać się' z *die Hose* 'spodnie', tj. „spodnie do kąpieli”, analogicznie do polskiego odpowiednika;
 - *bishalter/bistynhalter/biusthalter* – stanowiące połączenie polskiego słowa *biust*, a także w niem. *der Busten* 'biust' oraz *halten* 'trzymać', podobnie jak w polskim określeniu *biustonosz*. Interesujące są również pewne wariacje słowotwórcze, nacechowane

- humorystycznie: *cychalter/cycyhalter/cycynhalter* (pol. *cycek* lub niem. *die Zitze* 'sutek' + *halten* 'trzymać');
- *lajbik* 'biustonosz' – prawdopodobnie nawiązujące do *der Leib* 'ciało, brzuch', co staje się jasne przy odwołaniu do desygnatu – *lajbik* określa rozbudowany biustonosz, przypominający gorset;
 - nazwy pochodzenia słowiańskiego – ich etymologia nie jest pewna, ze względu na brak dostępnych źródeł weryfikujących przytoczone tezy, jednakże kilka leksemów z omawianego pola wydaje się mieć pochodzenie słowiańskie: *galotki*, *spodnica*, *spodnioki*, *chłopski galotki*, *krotki galotki*.

Wnioski

Rozwój społeczeństwa jest procesem niejednoznacznym. Wiąże się z przemianami kulturowymi, mającymi wpływ na całą strukturę społeczeństwa, jego mentalność, a także percepcję otaczającego świata. Zmiany te, rzecz jasna, odzwierciedlają się w języku – modyfikacje jego struktury, w tym przede wszystkim zasobu leksykalnego, umożliwiają dostrzeżenie przemian w sposobie percypowania elementów rzeczywistości pozajęzykowej. Zaprezentowane badania leksyki dialektu śląskiego z pola leksykalno-semantycznego UBRANIE wskazują, że pole to bogate jest w różnorodną leksykę, która odwzorowuje zmieniającą się rzeczywistość i realia życia Ślązaków.

Warto zauważyć, że największy udział w polu nazw UBRANIE mają germanizmy, co nie zaskakuje, wszak tereny śląskie przez relatywnie długi okres, także w historii najnowszej, znajdowały się pod wpływem niemieckim. Istotne jednak jest to, że te zapożyczenia stosunkowo szybko ulegają śląskiemu systemowi fonetycznemu oraz polskiej fleksji, co świadczy o kreatywności i dynamizacji dialektu śląskiego. Liczną grupę stanowią także śląskie warianty polskich słów. Leksemy takie jak: *czopka*, *cwiter*, *rynka-*

wiczki zostały odpowiednio zaadaptowane do specyfiki śląskiej wymowy.

Zaprezentowane badania o charakterze historycznojęzykowym wskazują nie tylko modyfikacje zasobu leksykalnego gwary, którą posługuje się określona grupa społeczna, ale przede wszystkim podkreślają, jak istotne są rozważania dialektalne. To dzięki przyjęciu takiej perspektywy badawczej pamięć o tradycji lokalnej nie zanika, mimo dynamicznych przemian społecznych, nieraz unifikujących kulturowe różnice. Pamięć o przeszłości staje się zatem szansą ochrony własnej wyjątkowej tożsamości kulturowej.

Źródła i literatura

Źródła

- Brückner A., 1985: *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Warszawa – SBr.
- Czajkowski A. i in., red., 1996: *Słownik gwary śląskiej*. Katowice.
- Rocznik A., 2007–2010: *Zbornik polsko-ślůnski*. T. 1–3. Zabrze.
- Rubin-Lorek M., 2015: *Wyrazy staropolskie w dialekcie śląskim*. *Śląski ministownik etymologiczny*. Rybnik.
- Wyderka B., red., 2000–2015: *Słownik gwar śląskich*. T. 1–14. Opole.

Źródła (strony internetowe)

- <http://antryj.pl/gwara/> [data dostępu: 06.11.2016]
- <http://www.gornyslask.net.pl/sprawy/slowniczek-gwary-slaskiej/> [data dostępu: 06.11.2016]
- <http://www.isibrno.cz/~malczyk/slownik.htm> [data dostępu: 06.11.2016]
- <http://www.slownikslaski.pl/> [data dostępu: 06.11.2016]
- <http://www.slownikslaski.strefa.pl/> [data dostępu: 06.11.2016]
- <http://www.wielki-slownik-slasko-polski.102.pl/> [data dostępu: 06.11.2016]

https://pl.wiktionary.org/wiki/Indeks:S%C5%82ownik_j%C4%99zyka_%C5%9B%C4%85skiego [data dostępu: 06.11.2016]

Literatura

- Borejszo M., 1990: *Nazwy ubiorów w języku polskim do roku 1600*. Poznań.
Borejszo M., 2001: *Nazwy ubiorów we współczesnej polszczyźnie*. Poznań.
Miodunka W., 1980: *Teoria pól językowych. Społeczne i indywidualne ich uwarunkowania*. Kraków.
Tokarski R., 1984: *Struktura pola znaczeniowego*. Warszawa.
Wyderka B., 2006: *Śląski tezaurus na rozdrożu*. „Prace Filologiczne”, t. LI, s. 485–492.
Wyderka B., 2014: *Zapóżyczenia niemieckie w gwarach śląskich*. „Prace Filologiczne”, t. LXV, s. 413–421.

Aneks – słowniczek wybranych nazw ubioru w gwarze śląskiej

ancug – ubranie, garnitur (np. *ancug* = *galoty* + *westa* + *kabot*)
arbajciok, *arbajtancug*, *arbaje*, *arbajty*, *arbeit*, *arbeitancug* – kombinezon robotniczy
babski ancug – kostium
babski majtki – majtki
bacioki – buty gumowe sznurowane do kostek
badki, *batki*, *badyhouzy* – kąpielówki
badykostium jednoczyńskiowy – strój kąpielowy jednoczęściowy
badymantel – szlafrok kąpielowy
beretka – beret
bergmanka, *bergmonka* – czapka górnicza
bibersztola – mundur górniczy
binda – opaska
binder – krawat
bindersztola – kaftan w stroju górniczym
bishalter, *bistynhalter*, *biusthalter* – biustonosz
bombelmyca – czapka z pomponem
bonda – kurtka

cajgowe galoty – spodnie robocze, dżinsy
charboły – buty
chłopski galotki – bokserki
chyrpcie – zniszczone buty
ciepło jakła – kurtka
cwiter – sweter
cwiter na knefle – sweter rozpinany
cwiter z golfym – golf
cychalter, cycyhalter, cycynhalter – stanik
cypelmyca – czapka z pomponem lub antenką
czepica, czopka – czapka
czopionka – damski strój ludowy
czopka z szyldkiym – bejsbolówka
deczka – narzuta
dubel, dublik, dublok – kurtka męska ciepła
dynamuny – majtki z nogawkami
dyndel – suknia z dekoltem
faltyynrok – spódnica z fałdami
filcok – kalosz z filcem
filcoki – buty filcowe
formetla – półkoszulka
fusekle, fuzekle – skarpetki
fusłapa – onuca
galotki – majtki
galoty – spodnie
galoty z bizami – spodnie eleganckie
gangol – garnitur
garnitura – bielizna damska
glazyjki – rękawiczki skórzane
gulery – buty piłkarskie
gumioki, guminioki, gumnioki, gumolok, gumilok, guminiok, gumiok – kalosze gumowe
halbki – półbuty
handszuły – rękawice robocze
harboły – ciężkie buty
hazuka/chazuka, hazuczka/chazuczka – koszulka, sukieneczka dla dziecka
holce – wysokie lub ciężkie buty z grubą podeszwą oraz wysoką cholewką za kostkę
hotzy – spodnie

hożyntregi, hożyntregle – szelki
hut, hutek, hucik – kapelusz
hymd, hymda – koszula
ikra – getry
jakelka – kaftanik niemowlęcy
jakla – górna część ubioru „chłopskiego” kobiety, żakiet, bluza
jupa, jupka – kurtka
kabot – marynarka
kaja – czapka
kapelka – mała czapka
kapudrok, kapudroczek – płaszcz z kapturem
katanka – ubiór wyjściowy
kecka, kiecka – spódnica
kitel – fartuch roboczy
klajd – sukienka
klaperlace, klaperlaczi – sandały, klapki
klompy – drewniaki, pantofle
kłobuk – kapelusz
krotki galoty – szorty
lacie, laćki, lacze – pantofle domowe
lajbik – biustonosz
lakszuży, lakszoży – buty lakierkowe
lederjakla – kurtka skórzana
lonty – ubrania
łach, łachy – ubranie
łoberchymda, oberhymda – koszula
łobleczynie, obleczynie, obleczy, oblecze, oblyczki – ubranie
magierka – czapka z czerwonej włóczki
makówy – rękawiczki jednopalcowe
manczestroki, manczestry, manczestrowe galoty – spodnie sztruksowe
mantel od deszcza – płaszcz przeciwdeszczowy
mantel, mantlik – płaszcz, pokrowiec
mantelszyrca – podomka
mazelonka – spodnie
mycka – czapka
nachthymda – nocna koszula
olikmantel – płaszcz ortalionowy
onterok – halka marszczona, z koronkami
owerol – kombinezon

pelcmantel – futro
pitowka, pitowa – czapka górnicza dawniej
plata – peleryna
plisynrok – spódnica plisowana
pliszhut – kapelusz pilśniowy
plyjt, plyjd – szal
podkoszulka – podkoszulek
posek – pasek
prodło – bielizna
rajtuzy – rajstopy
rok – spódnica
ryjgynmantel – płaszcz przeciwdeszczowy
rynkawiczki – rękawiczki
sandale, zandale – sandały
spodni lonty – bielizna
spodnica – halka
spodnioki – kalesony
strój kompielowy dwuczyńściowy – bikini
szaket, szakiet, szakyt – marynarka
szaty – sukienka
szczewiki do ćwiczynio – tenisówki
szczewiki na kromflekach – buty na obcasach, na szpilkach
szczewiki, szczewiczki – buty
szlips – krawat
sztuce – getry piłkarskie
szuły – buty
teksasy – dżinsy
tregry – szelki
trygerok – suknia na szelkach
tunki, turnszuły – tenisówki
unterhouzy – kalesony
westa – kamizelka
wisagi – szelki
wysoki szczewiki – kozaki
zapaśnica – płócienny fartuch kobiecy
zaściyra – fartuch hutnika
zoki – skarpetki
zopaska – fartuch

Alicja Bronder, Magdalena Wojtyka

*Łod mycki po zoki. An Outline of the Field of Names of Clothes
in the Silesian Dialect*

S u m m a r y

This article is devoted to chosen names of clothes in the Upper Silesian dialect, both contemporary and bygone. This research is thus dialectological. The aim of the analyses is primarily to present the lexical-semantic field of *ubranie* [garment, clothes], but also to point to the development of the Silesian lexis used for naming the elements of clothing. A significant aspect of the conducted research is also the presentation of the relation between the language and the nonlinguistic factors, which can be found in interpretations of particular lexical units, whose form is strictly dependent on socio-cultural conditions. The gathered material has mainly been taken from dictionary sources, although it has also been contrasted with units in the usus.

The conclusions drawn from the presented analyses make it possible to present the Silesian dialect not only in a wider perspective but also in a practical, everyday context which is closely related to the language users; as a result, these conclusions contribute to the development of knowledge of the Silesian language.

Key words: names of clothes, semantic field, Upper Silesian dialect, Silesian language

Алиция Брондер, Магдалена Войтыка

*Łod mycki po zoki – очерк поля названий одежды
в силезском диалекте*

Резюме

Настоящая статья посвящена избранным названиям одежды в верхнесилезском диалекте, используемым как в настоящее время, так и прежде. Исследование проводится в диалектическом русле. Цель анализа заключается в том, чтобы представить лексико-семантическое поле ОДЕЖДА, а также показать развитие силезской лексики, служащей для названия элементов одежды. Существенным аспектом исследований является также рассмотрение зависимости между языком и внеязыковыми факторами. Это находит свое выражение в интерпретации отдельных лексических единиц, формы

которых тесно связаны с культурно-социальным фоном. Материал для исследования был почерпнут прежде всего из словарных источников, однако был сопоставлен с единицами, зафиксированными в узусе.

Выводы, сделанные на основании анализа, дали возможность более широко представить силезский диалект, в том числе в практическом, повседневном и близко связанном с пользователями языками контексте. Все это способствует углублению знаний на тему силезского диалекта польского языка.

Ключевые слова: названия одежды, семантическое поле, верхнесилезский диалект, силезский диалект польского языка